

ใบความรู้ เรื่อง การเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง การเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

การเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า

รายงาน เป็นกิจกรรมประกอบการเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งผู้สอนกำหนดให้มีรายงานเพื่อใช้ในการประเมินผลการเรียน หรือผู้เรียนเลือกศึกษาเองตามความสนใจ รายงานอาจทำเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มก็ได้ เป็นรายงานผลการทดลอง รายงานการสังเกต เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการรายงาน

การทำรายงานมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนรู้มีความสามารถ และทักษะด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. เพื่อให้รู้จักวิธีการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง มีโอกาสศึกษาค้นคว้าวิชาต่าง ๆ ที่ตนสนใจอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง

๒. เพื่อฝึกทักษะด้านการอ่านและสร้างนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้า สามารถสรุปความหรือจับใจความของเรื่องที่อ่านได้

๓. เพื่อส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่ม รู้จักคิดอย่างมีระเบียบ มีเหตุผล และสามารถรวบรวมความรู้ ความคิด นำมาเรียบเรียงให้เป็นระเบียบได้

๔. เพื่อให้สามารถวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ ได้ โดยรู้จักใช้วิจารณญาณของตนเอง ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลโดยมีหลักฐานอ้างอิง

๕. เพื่อฝึกทักษะด้านการเขียน สามารถเรียบเรียงข้อมูลที่นำมาให้เป็นเรื่องราวอย่างมีระเบียบด้วยสำนวนภาษาที่ถูกต้อง

๖. เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผลว่ามีความรู้ความเข้าใจในปัญหาที่ได้ศึกษามากน้อยเพียงใด

ลักษณะของรายงานที่ดี

รายงานที่ดีควรมีลักษณะที่ดีดังนี้

๑. มีเนื้อเรื่องครบถ้วนตามหัวข้อที่กำหนด

๒. มีความถูกต้องเที่ยงตรง และแม่นยำ

๓. จัดเรียงลำดับของเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี เมื่อกล่าวถึงสิ่งใดก็มีหลักฐานอ้างอิงอย่างเพียงพอ สมเหตุสมผล ตลอดจนมีความสามารถในการกลั่นกรองและสรุปความรู้ความคิดได้จากแหล่งต่าง ๆ

๔. แสดงหลักฐานที่มาอย่างถูกต้องและละเอียดถี่ถ้วน

๕. ใช้ภาษาได้ถูกต้องได้ผลตามจุดมุ่งหมาย และเป็นภาษาที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป

การใช้ภาษาในการเขียนรายงาน

ภาษาที่ใช้ในการเขียนรายงานต้องใช้ภาษาที่เป็นทางการ พึงระมัดระวังในเรื่องของการสะกดเครื่องหมาย การแบ่งวรรคตอน การจัดเรียงรูปประโยคที่ถูกต้อง หลักในการเขียนรายงาน สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. การใช้คำในภาษาไทย

- ใช้คำในภาษาราชการ ไม่ใช่ภาษาพูด และให้เป็นคำภาษาไทยมากที่สุด
- ใช้คำที่สามารถเข้าใจได้ง่าย ไม่ใช่คำที่ต้องมีการแปลความหมายอีกครั้งหนึ่ง
- ในการอธิบายความต้องเลือกใช้คำที่มีความหมายสอดคล้องตรงกับความเป็นจริง
- เลือกใช้คำที่มีความหมายชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าใจผิด
- ไม่ใช่คำภาษาถิ่น คำพวน คำสแลง หากจำเป็นต้องใช้ต้องมีคำอธิบายกำกับ
- ไม่ใช่คำที่ไม่สื่อความหมาย
- ไม่ใช่คำย่อต้องเขียนเป็นคำเต็ม
- ไม่ใช่เครื่องหมายแทนคำพูด
- เมื่อต้องใช้ศัพท์ทางวิชาการ ควรเลือกใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน

๒. การใช้คำในภาษาอังกฤษ

- ถ้าเป็นคำที่ใช้กันแพร่หลายในภาษาไทยอยู่แล้ว ให้เขียนเป็นภาษาไทยโดยไม่ต้องมีคำภาษาอังกฤษกำกับ
- ถ้าเป็นคำใหม่ ศัพท์บัญญัติ ศัพท์วิชาการที่เขียนศัพท์ในการใช้ครั้งแรกให้กำกับคำภาษาอังกฤษไว้ในวงเล็บ และไม่ต้องกำกับอีกเมื่อใช้ครั้งต่อไป

ใบงาน เรื่อง การเขียนรายงาน
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง การเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนโครงร่างรายงานตามหลักการเขียนรายงาน
โดยมีหัวข้อและองค์ประกอบตามที่กำหนดให้

๑. ปก

รายงาน

เรื่อง

จัดทำโดย

.....
.....
.....
.....
.....
.....

เสนอ

.....

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนวิชา

ภาคเรียนที่ ปีการศึกษา

โรงเรียน.....

๒. คำนำ

คำนำ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คณะผู้จัดทำ

๓. เนื้อหา (เขียนเฉพาะหัวข้อหลักและหัวข้อย่อย ไม่ต้องใส่รายละเอียด)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**ใบความรู้ เรื่อง รูปแบบและองค์ประกอบของรายงาน
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง การเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑**

รูปแบบและองค์ประกอบรายงาน

การเขียนรายงานเพื่อการศึกษาค้นคว้ามี่รูปแบบและองค์ประกอบต่อไปนี้

๑. ปก

- ปกนอก (กระดาษที่มีความหนาคงทน เน้นสีเรียบ)
- ปกรอง (กระดาษเปล่าสีขาว)
- ปกใน (เหมือนปกนอกทุกประการแต่ใช้กระดาษขาว)
- ปกรองหลัง (กระดาษเปล่าสีขาว)
- ปกหลัง (กระดาษที่มีความหนาคงทน เน้นสีเรียบ ใช้สีเดียวกับกับปกนอก)

๒. คำนำ

๓. สารบัญ

๔. เนื้อหา

๕. บรรณานุกรม หรือแหล่งอ้างอิง

๖. ภาคผนวก (รูปภาพ แผนภูมิ กราฟ ตารางต่าง ๆ)

รูปแบบของปก

ปกจะประกอบด้วยข้อความ ๔ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ชื่อเรื่องรายงาน

ส่วนที่ ๒ ชื่อผู้จัดทำรายงาน

ส่วนที่ ๓ เสนอใคร

ส่วนที่ ๔ บอกถึงรายงานฉบับนี้เป็นของวิชาอะไร ภาคเรียนและปีการศึกษาใด โรงเรียนอะไร

ข้อความทั้ง ๔ ส่วน ให้มีการเว้นระยะห่างของแต่ละส่วนให้เท่า ๆ กัน

ข้อความส่วนที่ ๑ อาจมีขนาดอักษรที่ใหญ่กว่าข้อความส่วนอื่น ๆ ก็ได้

ข้อความในส่วนที่ ๒ – ๓ ควรใช้ขนาดอักษรที่เท่ากัน

สำหรับข้อความในส่วนที่ ๔ ขนาดอักษรอาจมีขนาดเท่ากับส่วนที่ ๒ และ ๓ หรืออาจ

จำเป็นต้องมีขนาดอักษรที่เล็กกว่าส่วน ๒ – ๓ เล็กน้อย

องค์ประกอบที่ ๑ หน้าปกรายงาน
ตัวอย่างรูปแบบของปกรายงานดังนี้

ตัวอย่างปกรายงาน

รายงาน
เรื่อง
จัดทำโดย
ชื่อ-นามสกุล
เลขที่.....ชั้น.....
เสนอ
.....
รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนวิชา
ภาคเรียนที่ ปีการศึกษา

องค์ประกอบที่ ๒ คำนำ

คำนำ เป็นหน้าสำคัญที่แจ้งให้ผู้อ่านทราบวัตถุประสงค์ ความเป็นมา แนวเนื้อหาสาระที่มีในรายงาน การจัดลำดับของเรื่องราว และขอบคุณผู้ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เขียน

ตัวอย่างการเขียนคำนำ

คำนำ
รายงานเรื่องคำนามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาภาษาไทย ท ๒๑๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โดยมีจุดประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ที่เกี่ยวกับคำนาม รายงานนี้มีเนื้อหาประกอบด้วย ความหมายของคำนาม ชนิดของคำนาม หน้าที่ของ คำนามและตัวอย่างคำนาม ซึ่งได้ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือและสื่อแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะให้ความรู้ และเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทุก ๆ ท่าน
เด็กชายรักดี มีเมตตา

องค์ประกอบที่ ๓ สารบัญ

สารบัญ หมายถึง บัญชีเรื่อง รายชื่อเรื่อง ในเขียนหนังสือหรือรายงานเรื่องหนึ่งต้องมีเนื้อเรื่องหรือหัวข้อต่าง ๆ ซึ่งรายชื่อของเนื้อเรื่องหรือหัวข้อเรื่องนั้น ๆ จัดเป็นสารบัญของหนังสือนั้น ในสารบัญนอกจากจะบอกรายชื่อหัวข้อเรื่องแล้วยังบอกด้วยว่าหัวข้อต่าง ๆ นั้นอยู่ในหน้าใดทำให้ค้นหาเรื่องที่จะอ่านหรือสนใจได้สะดวก

สารบัญมีรูปแบบดังนี้

สารบัญ	
เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
หัวข้อหลัก	๑
หัวข้อย่อย	...
หัวข้อย่อย	...
.....	...
บรรณานุกรม	...
ภาคผนวก	...

องค์ประกอบที่ ๔ เนื้อหาของรายงาน มีข้อกำหนดดังนี้

๑. ข้อความที่เป็นชื่อเรื่อง (มักจะอยู่ที่หน้าแรกของเนื้อหา รายงาน) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
๒. ข้อความที่เป็นหัวข้อย่อย ใช้ ชิดซ้าย เหมือนกันทั้งฉบับ
๓. ข้อความที่เป็นเนื้อหา หรือเนื้อเรื่องใช้ เหมือนกันทั้งฉบับ
๔. รูปแบบอักษรให้ใช้แบบเดียวกันทั้งฉบับ
๕. สีอักษร โดยทั่วไปและแบบเป็นทางการจะใช้สีดำ
๖. เนื้อหาในบางส่วนจำเป็นต้องมีรูปภาพมาประกอบเพื่อจะได้มองเห็นได้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจะต้องใช้รูปภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา รายงาน
๗. ข้อความเนื้อหาในแต่ละหัวข้อ ให้ขึ้นต้นบรรทัดใหม่และมีการย่อหน้า
๘. ในส่วนของการย่อหน้าให้ย่อหน้าเท่ากันทั้งฉบับ
๙. ข้อความเนื้อหาที่เป็นการจัดเรียงลำดับเลขข้อ หรือเลขข้อย่อยก็ควรใช้ในรูปแบบที่เหมือนกันและจัดย่อหน้าให้เท่ากัน ย่อหน้าเป็นระดับชั้นที่ถูกต้องด้วย
๑๐. ใส่เลขหน้าในรายงานเพื่อจัดทำสารบัญ โดยจัดวางและใช้รูปแบบเดียวกันทั้งฉบับ

ตัวอย่างเนือหารายงาน

ชื่อเรื่อง
หัวข้อ ๑...
ข้อความเนื้อหา.....
.....
.....
หัวข้อ ๒...
ข้อความเนื้อหา.....
.....
.....

ชื่อเรื่อง
หัวข้อ ๑...
๑.ข้อความเนื้อหา.....
.....
.....
๑.๑
๑.๒
๒.ข้อความเนื้อหา.....
.....
.....
๒.๑
๒.๒

ใบความรู้ เรื่อง การเขียนบรรณานุกรม
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง การเขียนบรรณานุกรม
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

บรรณานุกรม บรรณานุกรมเป็นส่วนที่อยู่ต่อจากส่วนเนื้อเรื่อง ซึ่งจะบอกรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือที่นำมาอ้างอิงไว้ในรายงานได้แก่ ชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์ ชื่อบทความ ชื่อหนังสือ ครั้งที่พิมพ์ และสถานที่พิมพ์

หลักเกณฑ์การเขียนบรรณานุกรม

๑. เขียนคำว่า บรรณานุกรม ไว้กลางหน้ากระดาษ
๒. เมื่อเริ่มต้นเขียนให้ขีดขอบกระดาษที่เว้นไว้ประมาณ ๑.๕ นิ้ว หากบรรทัดเดียวไม่จบ บรรทัดถัดไปให้ย่อเข้ามา ๗ ช่วงตัวอักษร
๓. เมื่อรวบรวมแหล่งสารนิเทศที่อ้างอิงไว้ครบถ้วนทั้งหมดแล้ว ให้นำมาเรียงลำดับตามตัวอักษรของรายการแรก โดยเรียงตามแบบพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ดังนี้
 - ๓.๑ เรียงตามรูปพยัญชนะ – สระที่ปรากฏ ไม่เรียงตามเสียงที่อ่าน เช่น หย่า เรียงไว้ที่พยัญชนะ ห และ ออย่า เรียงไว้ที่พยัญชนะ อ
 - ๓.๒ คำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะเดียวกัน ให้เรียงตามลำดับของตัวอักษรตัวถัดไป โดยเรียงคำที่ประกอบด้วยตัวพยัญชนะล้วนไว้ก่อนคำที่มีรูปสระ
 - ๓.๓ คำที่ขึ้นต้นด้วยตัวพยัญชนะเดียวกัน และมีรูปสระกำกับ ให้เรียงตามรูปสระ
 - ๓.๔ คำที่สะกดด้วยพยัญชนะเดียวกันวรรณยุกต์ต่างกัน ให้ดูพยัญชนะตัวถัดไปไม่ต้องเรียงลำดับตามเสียงวรรณยุกต์
 - ๓.๕ ตัวเลข สัญลักษณ์ และคำย่อ หากเป็นตัวแรกของรายการของแหล่งสารนิเทศที่ใช้ในการอ้างอิง ให้เรียงไว้ตรงพยัญชนะ และตัวสะกดที่อ่านเสียงออกมา
๔. การลงรายการชื่อผู้แต่ง มีหลักเกณฑ์ดังนี้
 - ๔.๑ คำนำหน้าชื่อให้ตัดทิ้ง ไม่ต้องใส่ไว้ ได้แก่
 - ๔.๑.๑ คำนำหน้าชื่อตามปกติ
 - ๔.๑.๒ ตำแหน่งทางวิชาการ
 - ๔.๑.๓ คำระบุบอกอาชีพ
 - ๔.๒ คำนำหน้าชื่อที่เป็นบรรดาศักดิ์ เช่น หม่อมเจ้า ให้คงไว้ โดยให้ย้ายสลับไปไว้หลังชื่อ
 - ๔.๓ ผู้แต่งที่ใช้นามแฝง ให้ใช้นามแฝงนั้นเป็นชื่อผู้แต่งเหมือนผู้แต่งปกติ โดยไม่ต้องเขียนกำกับไว้ว่าเป็นนามแฝง

รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมหนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์
อุทัย หิรัญโต. (๒๕๓๑). หลักการบริหารบุคคล. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ใบงาน เรื่อง การเขียนบรรณานุกรม
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง การเขียนบรรณานุกรม
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ตอนที่ ๑ คำชี้แจง : ให้นักเรียนใส่หมายเลขเรียงลำดับบรรณานุกรมต่อไปนี้ให้ถูกต้อง (๒ คะแนน)

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (๒๕๕๘). ศิลปะการสอนเพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑. (พิมพ์ครั้งที่ ๒).
กรุงเทพฯ : วีพริ้นท์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๒๕๕๘). สนุกกับวรรณคดี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.

สุพรรณิ ปิ่นมณี. (๒๕๔๙). ภาษาและวัฒนธรรมอ่านสนุก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ชิต ภิบาลแทน. (๒๕๓๕). วิทยาศาสตร์น่ารู้เรื่องสุริยจักรวาลโลกและดวงดาว. กรุงเทพฯ : บริษัท
อักษราพิพัฒน์.

ทองย้อย แสงสินชัย. (๒๕๔๑). โคลงโลกนิติ ศิลปินกวีวัดพระเชตุพนฉบัถอดความ. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมมิก.

พูลสุข เอกไทยเจริญ. (๒๕๕๑). การเขียนรายงานการค้นคว้า. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ตอนที่ ๒ คำชี้แจง : ให้นักเรียนเขียนบรรณานุกรมจากข้อมูลดังต่อไปนี้ให้ถูกต้อง (๓ คะแนน)

๑. หนังสือเทคนิคการพูด พิมพ์ครั้งที่ ๒ ผู้เขียน นายสวัสดิ์ บันเทิงสุข พิมพ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่สำนักพิมพ์
ไทยควอลิตี้บุ๊คส์ กรุงเทพมหานคร

.....
.....
.....
.....

๒. หนังสือเรื่องวรรณกรรมไทย ผู้เขียน คุณหญิงกุหลาบ มลลิกะมาส จัดพิมพ์โดยคณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ กรุงเทพมหานคร

.....
.....
.....
.....

๓. หนังสือสุดยอดวิธีอ่านตำรา ผู้เขียน คุณวีรวัธ มาชะศิริานนท์ พิมพ์ในปี พ.ศ.๒๕๔๒ สำนักพิมพ์
เอ็กเปอร์เน็ท กรุงเทพมหานคร

.....
.....
.....
.....

๔. หนังสือระบบเสียงในภาษา ผู้เขียน กาญจนา นาคสกุล พิมพ์ครั้งที่ ๕ ปีที่พิมพ์ ๒๕๕๔ สำนักพิมพ์คณะ
อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

.....
.....
.....
.....

เฉลยใบงาน เรื่อง การเขียนบรรณานุกรม
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง การเขียนบรรณานุกรม
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ตอนที่ ๑ คำชี้แจง : ให้นักเรียนใส่หมายเลขเรียงลำดับบรรณานุกรมต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

- (๑) ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (๒๕๕๘). ศิลปะการสอนเพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ : วิพรินทร์.
- (๖) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๒๕๕๘). สนุกกับวรรณคดี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- (๕) สุพรรณิ ปิ่นมณี. (๒๕๔๙). ภาษาและวัฒนธรรมอ่านสนุก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (๒) ชิต ภิบาลแทน. (๒๕๓๕). วิทยาศาสตร์น่ารู้เรื่องสุริยจักรวาลโลกและดวงดาว. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษราพัฒนา.
- (๓) ทองย้อย แสงสินชัย. (๒๕๔๑). โคลงโลกนิติ ศิลปินกวีวัดพระเชตุพนฉบับถอดความ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมมิก.
- (๔) พูลสุข เอกไทยเจริญ. (๒๕๕๑). การเขียนรายงานการค้นคว้า. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ตอนที่ ๒

๑. สวัสดิ์ บรรเท็งสุข. (๒๕๕๔). เทคนิคการพูด. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ : ไทยควอลิตี้บุ๊กส์.
๒. กุหลาบ มลลิกะมาส. (๒๕๑๗). วรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
๓. วีรวัธ มาณะศิริานนท์. (๒๕๔๒). สูดยอวิธีอ่านตำรา. กรุงเทพฯ : เอ็กเปอร์เน็ท.
๔. กาญจนา นาคพันธ์. (๒๕๕๔). ระบบเสียงในภาษา. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ใบความรู้ เรื่อง การพูดรายงาน
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง การพูดรายงาน
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

การพูดรายงาน

การพูดรายงาน เป็นการบอกเล่า ชี้แจง ประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนาต่าง ๆ เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นการเผยแพร่ความรู้ความคิด เพื่อสร้างความเจริญงอกงามทางสติปัญญา

หลักการพูดรายงาน

๑. พูดข้อมูลที่ค้นคว้ามาจากการทำรายงานไปตามลำดับให้ต่อเนื่องกัน ถ้าเป็นเรื่องยาวต้องแบ่งเป็นหัวข้อให้สัมพันธ์กัน

๒. ใช้ภาษาพูดที่กระชับ เข้าใจง่าย สุกภาพ ด้วยเสียงที่ดังพอควร หนักแน่น แสดงความมั่นใจ อาจอ่านข้อความสำคัญบางตอน ถ้ามีเอกสารแจกควรแนะนำให้ผู้ฟังดูหน้าและบรรทัดที่ให้ผู้ฟังพบข้อความนั้น ๆ จึงพูด

๓. เสนอข้อมูลตรงประเด็นและยกหลักฐาน เหตุผลมาประกอบการพูดอย่างพอเพียง ไม่มากหรือน้อยเกินไป

๔. ไม่ใช้ภาษาต่างประเทศถ้ามีคำภาษาไทยใช้อยู่แล้วและเป็นที่ยอมรับ นอกจากเป็นคำใหม่หรือเป็นศัพท์เฉพาะวงการ

๕. พูดคำควบกล้ำให้ชัดเจน รวมทั้งการพูดเว้นวรรคตอน ออกเสียงวรรณยุกต์ให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย

๗. ไม่ควรพูดเรื่องส่วนตัวของตนเอง และไม่นำเรื่องส่วนตัวของผู้อื่นมาพูด

มารยาทในการพูด ฟังและดู

๑. แสดงความสนใจ โดยฟังและดูอย่างสงบ ไม่คุยกัน หรือทำกิจกรรมอื่น

๒. การฟังในที่ประชุม ผู้ฟังควรมาถึงก่อนผู้พูด และออกจากที่ประชุมหลังผู้พูด

๓. เมื่อต้องการถามผู้พูดหรือแสดงความคิดเห็น ควรรอโอกาสให้ผู้พูดพูดจบก่อน และยกมือเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือตั้งคำถาม

๔. ใช้น้ำเสียงและกริยาวาจาที่สุภาพในการซักถาม

๕. เมื่อฟังหรือดูจบ ควรปรบมือให้เกียรติแก่ผู้พูด

ใบความรู้ เรื่อง การพูดรายงาน
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง การพูดรายงาน
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

การพูดรายงาน

การพูดรายงาน เป็นการบอกเล่า ชี้แจง ประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนาต่าง ๆ เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นการเผยแพร่ความรู้ความคิด เพื่อสร้างความเจริญงอกงามทางสติปัญญา

หลักการพูดรายงาน

๑. พูดข้อมูลที่ค้นคว้ามาจากการทำรายงานไปตามลำดับให้ต่อเนื่องกัน ถ้าเป็นเรื่องยาวต้องแบ่งเป็นหัวข้อให้สัมพันธ์กัน
๒. ใช้ภาษาพูดที่กระชับ เข้าใจง่าย สุกภาพ ด้วยเสียงที่ดังพอควร หนักแน่น แสดงความมั่นใจ อาจอ่านข้อความสำคัญบางตอน ถ้ามีเอกสารแจกควรแนะนำให้ผู้ฟังดูหน้าและบรรทัดที่ให้ผู้ฟังพบข้อความนั้น ๆ จึงพูด
๓. เสนอข้อมูลตรงประเด็นและยกหลักฐาน เหตุผลมาประกอบการพูดอย่างพอเพียง ไม่มากหรือน้อยเกินไป
๔. ไม่ใช้ภาษาต่างประเทศถ้ามีคำภาษาไทยใช้อยู่แล้วและเป็นที่ยอมรับ นอกจากเป็นคำใหม่หรือเป็นศัพท์เฉพาะวงการ
๕. พูดคำควบกล้ำให้ชัดเจน รวมทั้งการพูดเว้นวรรคตอน ออกเสียงวรรณยุกต์ให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย
๖. ไม่ควรพูดเรื่องส่วนตัวของตนเอง และไม่นำเรื่องส่วนตัวของผู้อื่นมาพูด

มารยาทในการพูด ฟังและดู

๑. แสดงความสนใจ โดยฟังและดูอย่างสงบ ไม่คุยกัน หรือทำกิจกรรมอื่น
๒. การฟังในที่ประชุม ผู้ฟังควรมาถึงก่อนผู้พูด และออกจากที่ประชุมหลังผู้พูด
๓. เมื่อต้องการถามผู้พูดหรือแสดงความคิดเห็น ควรรอโอกาสให้ผู้พูดพูดจบก่อน และยกมือเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือตั้งคำถาม
๔. ใช้น้ำเสียงและกริยาวาจาที่สุภาพในการซักถาม
๕. เมื่อฟังหรือดูจบ ควรปรบมือให้เกียรติแก่ผู้พูด

ใบความรู้ เรื่อง ฉันทลักษณ์และการอ่านโคลงสี่สุภาพ
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง การอ่านออกเสียงร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพ
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ลักษณะบังคับของโคลงสี่สุภาพ

๑. คณะ

โคลงสี่สุภาพบทหนึ่งมี ๔ แต่ละบาทประกอบด้วยวรรค ๒ วรรค วรรคหน้า ๕ คำ วรรคหลัง ๒ คำ ยกเว้นวรรคหลังของบาทที่ ๔ จะมี ๔ คำ ในบาทที่ ๑ และ ๓ อาจมี คำสร้อยหรือไม่ก็ได้

๒. คำเอก คำโท

โคลงสี่สุภาพบังคับให้มีคำเอก ๗ แห่ง และโท ๔ แห่ง ในกรณีที่ทำคำเอกไม่ได้ อาจใช้คำตายแทนคำเอก และทำเอกโทช เช่น

คำตายที่แทนคำเอก

คุณแม่หนา <u>หนัก</u> เพียง	พสุธา
คุณ <u>บิ</u> ตรจุจอา	<u>ภาค</u> กว้าง
คุณ <u>พ</u> ีฟ่างศิขรา	<u>เมรุ</u> มาศ
คุณ <u>พระ</u> อาจารย์อ้ำง	<u>อาจ</u> สู้สาคร

(โคลงโลกนิติ ของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเดชาดิศร)

๓. คำเอกโทชและโทโทช

ในการหาคำเอกคำโทมาแต่งโคลงนั้น บางที่ยากมากถึงอนุโลมให้ใช้คำเอกโทช คำโทโทชแทนทั้งนี้ เพื่อให้ได้คำเอกคำโทตามข้อบังคับของโคลงสี่สุภาพ เช่น

เนื้ออ่อน <u>ท่อนชู</u> เนื้อ	น้องหญิง
อ่อนแอ <u>บ</u> นบอกอิง	อุ้น <u>ล</u> ้า
นวลจัน <u>ทร</u> นั้นนวลจริง	แต่ <u>ช</u> ื่อ ฤเอย
นวล <u>พ</u> ี <u>ฟ</u> ีก <u>ล</u> ีน <u>ก</u> ล้า	กล <u>ิ</u> น <u>น</u> ือ <u>ห</u> ล <u>ี</u> อนวล

(นิราศสุพรรณ ของ สุนทรภู่)

ขอ <u>ฝ</u> าก <u>ช</u> าก <u>ส</u> วาท <u>สร</u> ้อย	สุน <u>ท</u> ร
ไ <u>ว</u> ้ <u>ที่</u> ทำ <u>ส</u> า <u>คร</u>	เข <u>ต</u> นี้
ศาลา <u>ท</u> ่า <u>ว</u> ัด <u>พร</u>	พ <u>ี</u> ฝ <u>าก</u> มา <u>เ</u> ย
ใ <u>ค</u> ร <u>ที่</u> พ <u>ี</u> เป็น <u>ผ</u> ี	พ <u>ี</u> ใ <u>ห</u> อ <u>ภ</u> ย <u>เจ</u> ริ <u>ญ</u>

(นิราศสุพรรณ ของ สุนทรภู่)

๔. สัมผัส

สัมผัสนอก บังคับไว้ดังนี้

คำสุดท้ายของบาทที่ ๑ (ไม่นับคำสร้อย) สัมผัสกับคำที่ ๕ ของบาทที่ ๒ และ บาทที่ ๓ คำสุดท้ายของบาทที่ ๒ สัมผัสกับคำที่ ๕ ของบาทที่ ๔

ถ้าแต่งโคลงมีจำนวนมากกว่า ๑ บท จะต้องสัมผัสเชื่อมระหว่างบทด้วย คือ ให้ คำสุดท้ายของบทต้น สัมผัสกับคำที่ ๑ หรือ ๒ หรือ ๓ ของบทต่อไป

๕. คำสร้อย

คำสร้อยของโคลงสี่สุภาพ มีอยู่ ๒ แห่ง คือ บาทที่ ๑ และบาทที่ ๓ คำสร้อยตามปกติมีอยู่ ๒ คำ คำต้นนั้นมีหน้าที่ต่อคำข้างหน้าให้ได้ความครบ ส่วนคำท้ายเป็นคำเสริมให้เต็ม เช่น เจ็บจิต จริ่งพ้อ, อย่งไร ฤแม่, ฟังคำ หน่อยรา, ้ออก เราอา

โคลงสี่สุภาพมีวิธีการอ่าน ดังนี้

1. อ่านทอดเสียงให้ตรงตามจังหวะของแต่ละวรรค วรรคหน้าแต่ละบาทมี 2 จังหวะ จังหวะละ 2 คำ และ 3 คำวรรคหลังบาทที่ 1 และบาทที่ 3 มี 1 จังหวะ เป็นจังหวะ 2 คำ ถ้ามีคำสร้อยก็เพิ่มอีก 1 จังหวะ เป็นจังหวะ 2 คำ วรรคหลังบาทที่ 2 มี 1 จังหวะ เป็นจังหวะ 2 คำ วรรคหลังบาทที่ 4 มี 2 จังหวะ จังหวะละ 2 คำ
2. คำท้ายวรรคที่ใช้คำเสียงจัตวา ต้องเอื้อนเสียงให้สูงเป็นพิเศษ ตามปกติโคลงสี่สุภาพที่แต่งถูกต้อง และไพเราะ ใช้คำเสียงจัตวาตรงคำท้ายของบาทที่ 1 หรือคำท้ายบท
3. เอื้อนวรรคหลังบาทที่ 2 ให้เสียงต่ำกว่าปกติ
4. ในกรณีที่มีคำคำมากพยางค์เกินแผนบังคับต้องรวบเสียงคำนั้น ๆ ให้สั้นเข้า

ตัวอย่างการแบ่งวรรคการอ่านโคลงสี่สุภาพ

เสียงลือ/เสียงเล่าอ้าง/	อันใด/พี่เอย/
เสียงย่อม/ยอยศใคร/	ทั่วหล้า/
สองเขือ/พี่หลับไหล/	ลืมตื่น/ฤพี่/
สองพี่/คิดเองอ้า/	อย่าได้/ถามเฝ้า//

ใบความรู้ เรื่อง การอ่านทำนองเสนาะประเภทโคลงสี่สุภาพ
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง การอ่านออกเสียงร้อยกรองโคลงสี่สุภาพ
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

โคลงสี่สุภาพมีวิธีการอ่าน ดังนี้

1. อ่านทอดเสียงให้ตรงตามจังหวะของแต่ละวรรค วรรคหน้าแต่ละบาทมี 2 จังหวะ จังหวะละ 2 คำ และ 3 คำวรรคหลังบาทที่ 1 และบาทที่ 3 มี 1 จังหวะ เป็นจังหวะ 2 คำ ถ้ามีคำสร้อยก็เพิ่มอีก 1 จังหวะ เป็นจังหวะ 2 คำ วรรคหลังบาทที่ 2 มี 1 จังหวะ เป็นจังหวะ 2 คำ วรรคหลังบาทที่ 4 มี 2 จังหวะ จังหวะละ 2 คำ
2. คำท้ายวรรคที่ใช้คำเสียงจัตวา ต้องเอื้อนเสียงให้สูงเป็นพิเศษ ตามปกติโคลงสี่สุภาพที่แต่งถูกต้องและไพเราะ ใช้คำเสียงจัตวาตรงคำท้ายของบาทที่ 1 หรือคำท้ายบท
3. เอื้อนวรรคหลังบาทที่ 2 ให้เสียงต่ำกว่าปกติ
4. ในกรณีที่มีคำคำมากพยางค์เกินแผนบังคับต้องรวบเสียงคำนั้น ๆ ให้สั้นเข้า

ตัวอย่างการแบ่งวรรคการอ่านโคลงสี่สุภาพ

เสียงลือ/เสียงเล่าอ้าง/	อันใด/พี่เอย/
เสียงย่อม/ยอยศใคร/	ทั่วหล้า/
สองเชือ/พี่หลับไหล/	ลิมต้น/ฤพี่/
สองพี่/คิดเองอ้า/	อย่าได้/ถามเมื่อ//

การอ่านทำนองประเภทโคลงสี่สุภาพ

การใส่ทำนอง

การใส่ทำนองในการอ่านโคลงสี่สุภาพ นิยมอ่านบาทที่หนึ่ง ที่สอง และที่สี่ให้มีเสียงขึ้นลง สูงต่ำตามเสียงวรรณยุกต์ แล้วอ่านบาทที่สามวรรคแรกให้มีเสียงสูงขึ้นกว่าทุกบาท โดยเฉพาะท้ายวรรคอ่านให้มีเสียงจัตวาปนอยู่ด้วย โดยทอดเสียงวรรณยุกต์

สำหรับการอ่านโคลงกระทู้ที่มีคำกระทู้ยู่ต้นวรรคทุวรรคนั้นมีหลักการอ่านอยู่ว่าให้การอ่าน กระทู้เรียงลงมาด้วยเสียงธรรมดาแบบอ่านร้อยแก้วเสียก่อน เพื่อให้ผู้ฟังทราบเกี่ยวกับกระทู้ นั้นก่อนว่า กล่าวถึงอะไร แล้วจึงอ่านทำนองเช่นเดียวกับโคลงสี่สุภาพ (นันทา ขุนภักดี ๒๕๓๖ : ๕)

ตัวอย่างโคลงกระทู้

เพื่อนกิน	สิ้นทรัพย์	หน่ายหนี
หาง่าย	หลายหมื่นมี	มากได้
เพื่อนตาย	ถ่ายแทนซี-	วาอาตม์
หากยาก	ฝากผีไข้	ยากแท้จักหา

การใส่อารมณ์

การใส่อารมณ์ในการอ่านโคลงสี่สุภาพควรใส่อารมณ์สอดแทรกลงไปในบทที่อ่านให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและบรรยากาศ โดยอาศัยการตีความตัวบทที่จะอ่านให้ถ่องแท้เสียก่อน แล้วอ่านทอดอารมณ์ออกมาเป็นท่วงทำนองให้น่าฟัง

ใบงานเรื่อง การวิเคราะห์วรรณคดีด้านเนื้อหา
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๘ วิเคราะห์วรรณคดีด้านเนื้อหา
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์คำประพันธ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม

- ๑.
- | | |
|-----------------------|--------------|
| สนิมเหล็กเกิดแต่เนื้อ | ในตน |
| กินกัดเนื้อเหล็กจน | กร่อนขรุ้ง |
| บาปเกิดแต่ตนคน | เป็นบาป |
| บาปย่อมหาโทษซ้ำ | ใส่ผู้บาปเอง |

สาระสำคัญ.....

.....

.....

คำประพันธ์บทนี้สอน.....

- ๒.
- | | |
|----------------------|--------------|
| โคควายวายชีพได้ | เขาหนั่ง |
| เป็นสิ่งเป็นอันยัง | อยู่ไซ้ |
| คนเด็ดดับสูญสัง- | ขารว่าง |
| เป็นชื่อเป็นเสียงได้ | แต่ร้ายกับดี |

สาระสำคัญ.....

.....

.....

คำประพันธ์บทนี้สอน.....

- ๓.
- | | |
|-------------------|---------------|
| นกน้อยขนน้อยแต่ | พอตัว |
| รังแต่งจูเมียผัว | อยู่ได้ |
| มักใหญ่ย่อมนคนหวั | ไฟเผา |
| ทำแต่พอตัวไซ้ | อย่าให้คนหยัน |

สาระสำคัญ.....

.....

.....

คำประพันธ์บทนี้สอน.....

๔.

ก้านบัวบอกเลิกตื่น	ชลธาร
มารยาทส่อสันดาน	ชาติเชื้อ
โฉดฉลาดเพราะคำขาน	ควรทราบ
หย่อมหญ้าเหี่ยวแห้งเรื้อ	บอกร้านแสดงดิน

สาระสำคัญ.....
.....
.....

คำประพันธ์บทนี้สอน.....

๕.

เห็นท่านมือยาเคลิ้ม	ใจตาม
เรายากหากใจงาม	อย่าคร้าน
อุตสาห์พยายาม	การกิจ
เอาเยี่ยงอย่างเพื่อนบ้าน	อย่าท้อทำกิน

สาระสำคัญ.....
.....
.....

คำประพันธ์บทนี้สอน.....

๖.

คุณแม่หนักหนาเพียง	พสุธา
คุณบิดรดุจอา-	ภาคกว้าง
คุณพี่ฟางศิขรา	เมรุมาศ
คุณพระอาจารย์อ้าง	อาจสู้สาคร

สาระสำคัญ.....
.....
.....

คำประพันธ์บทนี้สอน.....

๗.

อ่อนหวานมานมิตรล้น	เหลือหลาย
หยาบบ่มีเกลอกราย	เกลื่อนไกล
ดุจดวงศศิฉาย	ดาวดาษ ประดับนา
สุรียาส่องดาราไว้	เพื่อร้อนแรงแสง

สาระสำคัญ.....
.....
.....

คำประพันธ์บทนี้สอน.....

เฉลยใบงานเรื่อง การวิเคราะห์วรรณคดีด้านเนื้อหา
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๘ วิเคราะห์วรรณคดีด้านเนื้อหา
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์คำประพันธ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม

- ๑.
- | | |
|-----------------------|--------------|
| สนิมเหล็กเกิดแต่เนื้อ | ในตน |
| กินกัดเนื้อเหล็กจน | กร่อนขรุขระ |
| บาปเกิดแต่ตนคน | เป็นบาป |
| บาปย่อมทำโทษซ้ำ | ใส่ผู้บาปเอง |

สาระสำคัญ สนิมเหล็กเกิดจากเนื้อเหล็กที่มีมลทิน แล้วกัดกินเนื้อเหล็กจนผุกร่อนคร่ำคร่า ผลบาปหยาบช้า เกิดขึ้นกับตัวคนทำบาปคนทำชั่วก็ย่อมได้รับผลชั่วที่ได้กระทำ เหมือนสนิมเหล็กที่กัดกร่อนตัวเอง
คำประพันธ์บทนี้สอน ให้ยึดมั่นในความดี

๒.

- | | |
|----------------------|--------------|
| โคควายวายชีพได้ | เขาหนึ่ง |
| เป็นสิ่งเป็นอันยัง | อยู่ไซ้ |
| คนเด็ดดับสูญสัง- | หาร่าง |
| เป็นชื่อเป็นเสียงได้ | แต่ร้ายกับดี |

สาระสำคัญ วัวควายเมื่อตายไปก็ยังมีเหลือเขาและหนังซึ่งยังเป็นประโยชน์ แต่คนเราเมื่อตายแล้วร่างกายก็ย่อมสูญสลายทุกอย่างคงเหลือแต่ความชั่ว และความดีที่ได้กระทำไว้ เมื่อยังมีชีวิต
คำประพันธ์บทนี้ สอนให้ทำความดี

- ๓.
- | | |
|------------------|---------------|
| นกน้อยขนน้อยแต่ | พอดัว |
| รังแต่งจุมเยี้ยว | อยู่ได้ |
| มักใหญ่ย่อมคนหวั | ไฟเผา |
| ทำแต่พอดัวไซ้ | อย่าให้คนหยัน |

สาระสำคัญ เป็นการเอาธรรมชาติการสร้างรังของนกมาเปรียบเทียบการกระทำของคน นกจะสร้างรังตามขนาดตัวของมัน นกตัวเล็กจะสร้างรังขนาดเล็ก มันจะไม่สร้างรังที่ใหญ่เกินตัวมันมาก คนที่ทำการใหญ่เกินตัว เขาก็จะหัวเราะเยาะ หรือเหยียดหยัน ทำอะไรก็ควรทำแต่ที่พอดีพอเหมาะกับตัว อย่าทำให้ใครเขามาเหยียดหยันหรือ สมเพชได้ในภายหลัง

คำประพันธ์บทนี้สอน สอนให้เป็นผู้รู้จักประมาณตน

- ๔.
- | | |
|--------------------------|----------------|
| ก้านบัวบอกลึกลึต้น | ชลธาร |
| มารยาทส่อสันดาน | ชาติเชื้อ |
| โอดฉลาดเพราะคำขาน | ควรทราบ |
| หย่อมหญ้าเหี่ยวแห้งเรื้อ | บอกร้านแสลงดิน |

สาระสำคัญ ความยาวของก้านบัวบอกความลึกลึต้นของน้ำ กิริยามารยาทบอกให้ทราบถึงความเป็นไปของชาติตระกูลการอบรม คำพูดของคนสามารถแสดงให้รู้ว่าบุคคลนั้นโง่หรือฉลาดชั่ว เหมือนกับหญ้าเหี่ยวแห้งบอกให้รู้ว่าดินตรงนั้นไม่ดี

คำประพันธ์บทนี้สอน ให้รู้จักพิจารณาคน

๕.	เห็นท่านมือยาเคลิ้ม	ใจตาม
	เรายากหากใจงาม	อย่าคร้าน
	อุตสาหพยายาม	การกิจ
	เอาเยี่ยงอย่างเพื่อนบ้าน	อย่าท้อทำกิน

สาระสำคัญ เห็นคนอื่นมั่งมีทรัพย์สินก็อย่าเผลอใจตามเขา เรายากจนก็ให้สู้อย่าเกียจคร้าน ให้มีความขยันอดทนเพียรพยายามทำงาน ดูเพื่อนบ้านแล้วเอามาคิด อย่าท้อถอย ต้องขยันขันแข็งทำมาหากิน คำประพันธ์บทนี้สอน ให้เป็นผู้รู้จักประมาณตน

๖.	คุณแม่หนักหนาเพียง	พสุธา
	คุณบิดรดุจอา-	ภาคกว้าง
	คุณพี่ฟางศิขรา	เมรุมาศ
	คุณพระอาจารย์อ้าง	อาจสู้อาคร

สาระสำคัญ พระคุณของแม่นั้นมีมากเหมือนกับผืนแผ่นดิน พระคุณของพ่อยิ่งใหญ่เทียบได้กับท้องฟ้า พระคุณของพี่เทียบได้กับภูเขาใหญ่ ส่วนพระคุณของอาจารย์นั้นหากจะเปรียบก็ได้กับมหาสมุทร คำประพันธ์บทนี้สอน ให้รู้จักกตัญญู

๗.	อ่อนหวานมานมิตรล้น	เหลือหลาย
	หยาบป๋มีเกลอกราย	เคลื่อนไถล
	ดุจดวงศศิฉาย	ดาวดาษ ประดับนา
	สุรียาส่องดาราไร่	เพื่อร้อนแรงแสง

สาระสำคัญ คนที่พูดจาอ่อนหวานย่อมมีเพื่อนชอบคบค้าสมาคม เหมือนกับ ดวงจันทร์ (ศศิ) ที่ส่องแสง นวลเย็นต่างมีดาวมารายรอบ ส่วนคนพูดจากระด้างหยาบคาย ย่อมไม่มีใครคบค้าสมาคมเหมือนความร้อนแรงของดวงอาทิตย์ที่ทำให้ดวงดาวลับหาย คำประพันธ์บทนี้สอน ให้พูดจาสุภาพไพเราะ

ใบความรู้ เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีด้านเนื้อหา
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง วิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีด้านเนื้อหา
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

วรรณคดี คือ ผลงานสร้างสรรค์ที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี มีศิลปะในการประพันธ์ ให้คุณค่าควรแก่การศึกษา มีการอ่านสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน

การวิเคราะห์ คือ การแยกแยะรายละเอียดองค์ประกอบต่าง ๆ ศึกษาภูมิหลังประวัติที่มาของเรื่อง ประวัติผู้แต่ง เนื้อหา เรื่องราว การดำเนินเรื่อง ตลอดจนลักษณะนิสัยของตัวละคร

เนื้อหาวรรณคดีไทย

๑. วรรณคดีศาสนา มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างศรัทธาและสั่งสอนให้ผู้อ่านเข้าใจสาระหลักธรรมของศาสนา เนื้อเรื่องมีหลักธรรมของศาสนา เนื้อเรื่องมีทั้งที่นำมาจากคัมภีร์ศาสนาโดยตรงและที่นำเค้าโครงหรือแนวคิดของศาสนามาผูกเป็นเรื่อง เช่น ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ไตรภูมิพระร่วง สามัคคีเภทคำฉันท์ ธรรมมาธรรมะสงคราม ฯลฯ

๒. วรรณคดีสุภาพิตคำสอน แต่งขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้อ่านนำไปประพฤติปฏิบัติ โดยมีเนื้อเรื่องส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากหลักธรรมทางศาสนา เช่น สุภาพิตพระร่วง โคลงโลกนิติ ฯลฯ

๓. วรรณคดีขนบประเพณีและพิธีกรรม แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ เป็นบทที่นำไปใช้ในการประกอบพิธี มีเนื้อหาและการใช้ภาษาที่ไพเราะ สร้างอารมณ์ให้รู้สึกถึงความศักดิ์สิทธิ์ของพิธี เช่น กาพย์เห่เรือ ลิลิตโองการแข่งน้ำ มหาชาติคำเทศน์ หรืออีกลักษณะหนึ่ง คือ เนื้อหาให้รายละเอียดเกี่ยวกับพิธีกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เช่น พระราชพิธีสิบสองเดือน โคลงพระราชพิธีทวาทศมาส ฯลฯ

๔. วรรณคดีประวัติศาสตร์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาสงคราม การสดุดีวีรชนที่กล้าหาญและเล่าถึงเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง เช่น ศิลจจารึกพ่อขุนรามคำแหง ลิลิตยวนพ่าย ฯลฯ

คุณค่าวรรณคดีด้านเนื้อหา

คุณค่าวรรณคดีด้านเนื้อหา ช่วยให้เป็นความสำคัญของการศึกษาวรรณคดีโดยอาศัยการดำเนินเรื่องหรือแนวคิดเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์วรรณคดี เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง การดำเนินเรื่องในเนื้อหาเป็นส่วนที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวทั้งหมด ทั้งสอดแทรกแนวคิดและกลวิธีในการดำเนินเรื่องให้ผู้อ่านได้ใช้มุมมองความคิดพิจารณาเรื่องนั้น ๆ โดยผู้อ่านอาจมีทัศนะต่อเรื่องแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสนใจของผู้อ่าน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีที่จะทำให้เกิดการพัฒนาความคิดและเสริมสร้างจินตนาการ ช่วยยกระดับความคิดและจิตใจของผู้อ่านให้สูงขึ้น การวิเคราะห์คุณค่าด้านเนื้อหา สามารถวิเคราะห์ได้ในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑. ได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี สภาพสังคม การเมืองการปกครอง การดำรงชีวิตของคนในสมัยนั้น ๆ และความรู้อื่น ๆ เช่น

เมื่อน้อยให้เรียนวิชา ให้หาสินเมื่อใหญ่

(กาพย์พระไชยสุริยา : พระสุนทรโวหาร)

จากคำประพันธ์ข้างต้น สอนทำอะไรให้เหมาะสมกับวัย จึงจะสำเร็จประโยชน์ และมีความเจริญรุ่งเรือง

๒. ได้รับประสบการณ์ กวีถ่ายทอดประสบการณ์ที่เกิดจากการมองโลกอย่างกว้างขวางและลุ่มลึก จากประสบการณ์ส่วนตัวของกวีได้กลายเป็นประสบการณ์ร่วมระหว่างผู้อ่านกับกวี ผู้อ่านได้รับประสบการณ์จากการอ่านงานของกวี ดังคำประพันธ์

เมื่อเคราะห์ร้ายกายเราก้เท่านี้ ไม่มีที่พสุธาจะอาศัย
ล้วนหนามหนีบเจ็บแสบคับแคบใจ เหมือนนกไร้รังเร่อยู่เอยกา

(นิราศภูเขาทอง : พระสุนทรโวหาร)

บทกลอนตอนนี้สุนทรภู่ได้ถ่ายทอดความทุกข์ว่าคนเรามีร่างกายเล็กมากหากเทียบกับพื้นแผ่นดินซึ่งกว้างใหญ่ แต่เมื่อถึงคราวตกอับ กลับไม่มีพื้นที่จะอาศัย

๓. เกิดจินตนาภาพ ผู้อ่านเห็นคุณค่าในความงดงามของวรรณคดีทำให้เกิดความประทับใจ และรับรู้ความคิดที่แปลกใหม่ เป็นกระบวนการที่ให้ราบละเอียดโดดเด่น และให้ผู้อ่านได้สร้างความคิดตาม ซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละคน ผู้อ่านเกิดความคิดจินตนาการกว้างไกลและประเทืองปัญญา

ทับทิมพริ้มตาตรู ใส่จานดูจุ่มเม็ดพลอย
สุกแสงแดงจกัย้อย อย่างแหวนก้อยแก้วตาชาย

(กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน : พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

ในตัวอย่างนี้ กวีทรงใช้ความเปรียบที่เรียกว่าอุปมาคือเปรียบเหมือน หมายความว่าทรงเปรียบเนื้อทับทิมที่แกะเป็นแต่ละเมล็ดแล้วจัดใส่จานว่างดงามเหมือนพลอยทับทิมที่ห้วแหวนก้อยของนาง

๔. พัฒนาจิตใจผู้อ่าน วรรณคดีต่างๆ มีเนื้อหาสาระ เรื่องราวสนุก อ่านแล้วสบายใจ สามารถกล่อมเกล่าจิตใจให้อ่อนโยน ให้ข้อคิดคติธรรม อีกทั้งสอนให้ประพฤติดี ประพฤติชอบ สร้างสรรค์ จรรโลงใจให้เกิดกำลังใจยามที่ท้อแท้

ห้องค์ฐานรานราวถึงแก้วแฉก เผยอแยกยอดทรวดก็หลุดหัก
ไอ้เจดีย์ที่สร้างยังร้างรัก เสียดายนิกนิกน่าน้ำตากระเด็น
กระนั้นหรือชื่อเสียงเกียรติยศ จะมีหมดลวงหน้าทันตาเห็น
เป็นผู้ดีมีมากแล้วยากเย็น คิดก็เป็นอนิจจังเสียทั้งนั้น

(นิราศภูเขาทอง : พระสุนทรโวหาร)

จากคำประพันธ์สุนทรภู่มีสอดแทรกข้อคิด คติการดำเนินชีวิต และช่วยยกระดับจิตใจของผู้อ่านให้ปฏิบัติตนไปตามแนวทางที่เหมาะสม ดังปรากฏในบทกลอนตอนหนึ่งซึ่งมีเนื้อหากล่าวเกี่ยวถึงเรื่อง โลกธรรม ๘ ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยกล่าวถึงเรื่องชื่อเสียงเกียรติยศ เมื่อมีรุ่งเรืองก็มีเสื่อมได้เป็นธรรมดาจึงควรมองโลกอย่างเข้าใจว่าทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นอนิจจัง

ใบงานเรื่อง การวิเคราะห์วรรณคดีด้านสังคม
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๙ วิเคราะห์วรรณคดีด้านสังคม
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์ที่กำหนดให้แล้วอธิบายว่าสะท้อนคุณค่าด้านสังคมในเรื่องใด อย่างไร

๑.

ถึงสามโคกโคกถวิลถึงปิ่นเกล้า ประทานนามสามโคกเป็นเมืองตรี	พระพุทเจ้าหลวงบำรุงซึ่งกรุงศรี ชื่อปทุมธานีเพราะมีบัว
---	--

บทประพันธ์นี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๒.

พอกกราบพระปะดอกประทุมชาติ สมถวิลยินดีชุลีกร กับหนูพัฒน์สการสำเร็จแล้ว มานอนกรงรุ่งขึ้นจะบูชา แสนเสียดายหมายจะชมบรมธาตุ โอ้บุญน้อยลอยลับครรไลไกล	พบพระธาตุสถิตในเกษร ประคองซ้อนเชิงองค์ลงนาวา ใส่ขวดแก้ววางไว้ใกล้เกศา ไปปะตาดันอกยิ่งตกใจ ใจจะขาดคิดมาน้ำตาไหล เสียน้ำใจเจียนจะคืนสิ้นชีวิต
--	--

บทประพันธ์นี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๓.

ถึงบ้านฉนวนล้วนแต่โรงแลสะพรั่ง ตรงหน้าโรงโพงพางเขาวางราย	มีห้องขังกึ่งปลาไว้ค้าขาย พวกหญิงชายพร้อมเพรียงมาเมียงมอง
---	--

บทประพันธ์นี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๔.

ความรู้ดูยิ่งล้ำ	สินทรัพย์
คิดค่าควรเมื่อนับ	ยิ่งไซ้
เพราะเหตุจกอยู่กับ	กายอาด มาณา
โจรจกเบียนไปได้	เร่งรู้เรียนเอา

บทประพันธ์นี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๕.

เฝ้าท้าวไทอย่าทรนง รักดีจงอย่าเกียจ เจ้าเคียดอย่าเคียดตอบ นอบนบใจใสสุทธิ

บทประพันธ์นี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

เฉลยใบงานเรื่อง การวิเคราะห์วรรณคดีด้านด้านสังคม
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๙ วิเคราะห์วรรณคดีด้านด้านสังคม
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์ที่กำหนดให้แล้วอธิบายว่าสะท้อนคุณค่าด้านสังคมในเรื่องใด อย่างไร

๑.

ถึงสามโคกโคกถวิลถึงปิ่นเกล้า พระพุทธเจ้าหลวงบำรุงซึ่งกรุงศรี
ประทานนามสามโคกเป็นเมืองตรี ชื่อปทุมธานีเพราะมีบัว

บทประพันธ์นี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเป็นอย่างไร สะท้อนเรื่องราวเกี่ยวกับสถานที่ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยซึ่งพระองค์ปกครองเมืองกรุงเทพฯ พระองค์ได้พระราชทานนามเมืองจากสามโคกซึ่งเป็นหัวเมืองชั้นสามเป็นเมืองปทุมธานีเป็นเพราะมีบัวมาก

๒.

พอกกราบพระปะดอกประทุมชาติ พบพระธาตุสถิตในเกสร
สมถวิลยินดีชูลีกร ประคองช้อนเชิญองค์ลงนาวา
กับหนูพัฒน์มัสการสำเร็จแล้ว ใส่ขวดแก้ววางไว้ใกล้เกศา
มานอนกรุ่นรุ่งขึ้นจะบูชา ไปปะดาตันนอกยิ่งตกใจ
แสนเสียดายหมายจะชมบรมธาตุ ใจจะขาดคิดมาน้ำตาไหล
ไอ้บุญน้อยลอยลับครรโลกลอย เสียหัวใจเจียนจะตื่นสิ้นชีวิต

บทประพันธ์นี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเป็นอย่างไร การเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เรื่องเกี่ยวกับพระธาตุ คนที่มีบุญวาสนาเท่านั้น ที่จะได้ครอบครองพระธาตุ

๓.

ถึงบ้านญวนล้วนแต่โรงแลสะพรั่ง มีห้องขังกึ่งปลาไว้ค้าขาย
ตรงหน้าโรงโพงพางเขาวางราย พวกหญิงชายพร้อมเพรียงมาเมียงมอง

บทประพันธ์นี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเป็นอย่างไร สะท้อนให้เห็นการประกอบอาชีพทำให้เห็นว่าญวนในสมัยนั้นเลี้ยงชีพด้วยการทำประมง

๔.

ความรู้ดูยิ่งล้ำ	สินทรัพย์
คิดค่าควรเมื่อนับ	ยิ่งไซ้
เพราะเหตุจกอยู่กับ	กายอาด มาณา
โจรจกเบียนไปได้	เร่งรู้เรียนเอา

บทประพันธ์นี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเป็นอย่างไร สะท้อนค่านิยม เรื่องการศึกษาเล่าเรียน ให้เห็นคุณค่าของความรู้ที่สูงส่งและไม่มีใครแย่งชิงไปได้

๕.

เฝ้าท้าวไทอย่าทรนง รักรัดจงอย่าเกียด เจ้าเคียดอย่าเคียดตอบ นอบนบใจใสสุทธี

บทประพันธ์นี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเป็นอย่างไร สะท้อนค่านิยมเทิดทูนและจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์

ใบความรู้ เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีด้านสังคม
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง วิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีด้านสังคม
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำว่า “สังคม” หมายถึง ชนชาติและชุมชนที่รวมกันอยู่ภายใต้การปกครองในกรอบวัฒนธรรมเดียวกัน สังคมเกิดขึ้นมาได้ก็เพราะมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและค่านิยมร่วมกัน

การวิเคราะห์คุณค่าด้านสังคมในวรรณคดีวรรณกรรม สามารถวิเคราะห์ได้หลายแง่มุม ดังนี้

ด้านชีวิตความเป็นอยู่ หมายถึง ลักษณะความเป็นไปของการดำเนินชีวิต เช่น ที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ เช่น

ถึงแขวงนนท์ชลมารคตลาดขวัญ มีฟุ้งแพแพรพรรณเขาค้าขาย
ทั้งของสวนล้วนเรืออยู่เรียงราย พวกหญิงชายประชุมกันทุกวันคืน

แสดงให้เห็นถึงสภาพการตั้งถิ่นฐานของคนไทยในอดีตไว้ว่ามักสร้างตามริมน้ำ โดยเฉพาะในย่านชุมชนขนาดใหญ่ จะมีเรือสินค้าจอดเรียงราย ดังมีตัวอย่างปรากฏในบทกลอนตอนหนึ่งซึ่งกล่าวถึง *ตลาดขวัญ* โดยปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดนนทบุรี

ด้านการปกครอง หมายถึง ลักษณะการเมืองการปกครองและการใช้กฎหมายบ้านเมืองในช่วงสมัยนั้น ๆ เช่น การปกครองโดยระบบกษัตริย์เป็นใหญ่มีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจ เช่น

“ครานั้นสมเด็จพระนเรศวรฯ ฟังทูลตามคำลูกขุนว่า”
“วันทองส่งคืนขุนแผนไป ตามในพระราชกฤษฎีกา”

ในสมัยก่อนนั้นยังไม่มีตัวบทกฎหมายที่แน่นอน เมื่อมีคดีความอะไรก็ต้องอาศัยพระราชวินิจฉัยของพระมหากษัตริย์

ด้านวัฒนธรรม หมายถึง รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์ที่เด่นชัดและมีความสำคัญ วิธีการดำเนินชีวิต เช่น การแต่งกาย การกิน มหรสพต่าง ๆ การละเล่น และการเล่นดนตรี เช่น

ข้าวหุงปรุงอย่างเทศ รสพิเศษใส่ลูกเอ็น
ใครหุงปรุงไม่เป็น เช่นเชิงมิตรประดิษฐ์ท่า

(กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน : พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมด้านอาหารการกิน

มาจอตทำหน้าวัดพระเมรุข้าม	ริมาอารามเรือเรียงเคียงขนาน
บ้างขึ้นล่องร้องรำเล่นสำราญ	ทั้งเพลงการเกี้ยวแก้มกันแซ่เซ็ง
บ้างฉลองผ้าป่าเสภาขับ	ระนาดรับร่ำคล้ายกับนายเส็ง
มีโคมรายแลอร่ามเหมือนสามเพ็ง	เมื่อคราวเคร่งก็มีใครจะได้ดู

การละเล่นและงานมหรสพพื้นบ้าน ซึ่งเป็นที่นิยมกันในสมัยนั้น และจัดขึ้นในช่วงเทศกาลสำคัญประจำปี อาทิ งานฉลองผ้าป่าที่วัดพระเมรุ มีการประดับประดาโคมไฟแลดูสว่างไสวไปทั่วบริเวณงาน และยังมี การขับเสภาและร้องเพลงเรือเกี่ยวกันระหว่างหนุ่มสาวชาวบ้าน

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยเป็นคำที่ใช้เรียกรวมกัน ซึ่งมีความหมายว่า สิ่งที่ยังคงปฏิบัติต่อกันเนื่องสืบกันมาเป็นเวลานาน จนยึดถือกันโดยจิตใจว่าต้องปฏิบัติเช่นนั้น จึงจะเกิดความสุขความเจริญ เช่น

สระอุสะจะขให้หัว	พระศรีไตรสรณา
พ่อแม่คือครูบา	เทวดาในราศรี
	(ภาพย์พระไชยสุริยา : พระสุนทรโวหาร)

จากคำประพันธ์ข้างต้น แสดงความเคารพในสิ่งที่ควรเคารพ การแสดงความเคารพศรัทธาในพระรัตนตรัย พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์

รับกลิ่นกัญญาโมทนา	เดือนสิบเอ็ดเสร์จตุระพระวสา
ออกจากวัดทัศนาคูอวาส	ชูลีลาลงเรือเหลืออาลัย
	เมื่อตรุษสารทพระวสาได้อาศัย
	(นิราศภูเขาทอง : พระสุนทรโวหาร)

จากคำประพันธ์ข้างต้น กล่าวถึงการทอดกฐินก่อนออกจากการจำพรรษา ในวันออกพรรษา **ด้านค่านิยม** หมายถึง แนวความคิด ความเชื่อ ที่บุคคลในสังคมยึดถือเป็นเครื่องตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง เช่น

ขึ้นใหม่ในกน ก กา ว่าปน ระคนกันไป เอ็นดูภูธร มานอนในไพร มณฑลต้นไทร แทนโพชนต์สถาน ส่วนสุมาลี วันทาสามี เทวียู่จน ฝ้าอยู่ดูแล เหมือนแต่ก่อนกาล ให้พระภูบาล สำราญวิญญา พระชนวนवलนอน เชิญใจเฝ้าขอน เหมือนหมอนแม่นา ภูธรสอนมนต์ ให้บันภาวนา เย็นคำร่ำว่า กันป่าภัยพาล (ภาพย์พระไชยสุริยา : พระสุนทรโวหาร)

จากคำประพันธ์ข้างต้น กล่าวถึงสามภรรยายามตกทุกข์ได้ยากต้องไม่ทอดทิ้งกัน ภรรยาต้องให้ความเคารพและปรนนิบัติสามีทั้งยามทุกข์และยามสุข

สนิมเหล็กเกิดแต่เนื้อ	ในตน
กินกัดเนื้อเหล็กจน	กร่อนขร่า
บาปเกิดแต่ตนคน	เป็นบาป
บาปย่อมทำโทษซ้ำ	ใส่ผู้บาปเอง

(โคลงโลกนิติ : สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเดชาดิศร)

จากคำประพันธ์ข้างต้น กล่าวถึงการยึดมั่นในศีลธรรมหรือความดี และเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม คือ การทำดีย่อมได้รับผลเป็นความดี การทำชั่วย่อมได้รับผลเป็นความชั่ว และความชั่วนั้นย่อมกีดกร่อนจิตใจและให้ผลร้ายแก่คนที่กระทำความชั่ว การยึดมั่นในศีลธรรมหรือความดี และเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม คือ การทำดีย่อมได้รับผลเป็นความดี การทำชั่วย่อมได้รับผลเป็นความชั่ว และความชั่วนั้นย่อมกีดกร่อนจิตใจและให้ผลร้ายแก่คนที่กระทำความชั่ว

“...เห็นศึกจีนจะกำเรียบกลองเลยลงไปติดกรุงหงสาวดีด้วยเป็นมั่นคง ตัวเราเล่าก็ต้องจงจำตราครุฑอยู่ ถ้าเสียกรุงอังวะแล้วจะหมายใจว่าจะรอดคืนไปเมืองหงสาวดีได้ก็ใช่ที่ จำเราจะรับอาสาตัดศึกเสียจึงจะชอบอย่าให้ศึกจีนยกลงไปติดกรุงหงสาวดีได้...”

(ราชาธิราช : เจ้าพระยาพระคลัง (หน))

จากข้อความข้างต้น กล่าวถึง**ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์** สมิงพระรามแม้จะอาสารบให้กับพระเจ้าอังวะ แต่โดยใจจริงแล้วก็ทำเพื่อบ้านเมืองของตนและยังคงจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ของตนเสมอ ดังความตอนหนึ่งว่า

ด้านความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมที่ยึดมั่น และยอมรับในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ได้ เช่น เชื่อเรื่องผีหรือเทวดา จิตวิญญาณ การระลึกชาติ เชื่อกฎแห่งกรรม ไสยศาสตร์ ลางบอกเหตุ เช่น

ความเชื่อถือในเรื่องฤกษ์ เช่น ตอนพระเจ้ากรุงต้าฉิงยกทัพมายังกรุงรัตนบุรีระอังวะต้องรอให้ได้ฤกษ์ดีก่อนจะยกทัพมาได้ ดังความว่า

“...พระเจ้ากรุงจีนได้ทรงฟังก็พระทัยยินดีนัก จึงสั่งให้จัดพระพุทฺหเสนาทั้งปวงเป็นอันมากจะนับประมาณมิได้ ครั้นได้ศุภฤกษ์แล้วพระองค์ก็เสด็จทรงม้าพระที่นั่งยกทัพบกมายังกรุงรัตนบุรีระอังวะ...”

(ราชาธิราช : เจ้าพระยาพระคลัง (หน))

ความเชื่อเรื่องพุทธศาสนา เช่น การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เชื่อเรื่องเวรกรรมว่ามีอยู่จริงๆ ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา

จ้าวรกลีบหอกคู่สี่แหลม ดั่งขวากแฉกเสียมแทรกแตกไสว
ใครทำชั่วคู่ท่านครั้นบรรลัย ก็ต้องไปป็นต้นน้ำชนพอง

(นิราศภูเขาทอง : พระสุนทรโวหาร)

จากคำประพันธ์ข้างต้น กล่าวถึงความเชื่อของคนไทย ซึ่งส่วนใหญ่มักเกี่ยวเนื่องในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะเรื่องนรก-สวรรค์ อาทิ ความเชื่อที่ว่าหากใครคบชู้ คือ ประพฤติตนผิดศีลข้อ ๓ ตามหลักศีล ๕ เมื่อตายไป ผู้นั้นจะตกนรกและต้องป็นต้นจ้าวซึ่งมีหนามยาวและแหลมคม

ใบงานเรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีด้านวรรณศิลป์
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๐ วิเคราะห์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนจับคู่คำประพันธ์และภาพพจน์ที่กำหนดให้ให้ถูกต้อง

ก. อุปมา ข. อุปลักษณ์ ค. สัทพจน์ ง. อติพจน์ จ. บุคคลวัต

- | | | |
|-----------|--|---|
| ๑. | เถาตำลึงริมรั้วก็ยั่วทัก
มะรุมนอมมะละกอก็ร้อคอย | กระถินฝักดอกแคก็แย้มค้อย
ใบหม่อนไหมน้อยก็ตื่นตัว |
| ๒. | บัดเดียวตึงห่างแห่งวังเวงแว่ว | สะดุ้งแล้วเหลียวแลชะงัดหา |
| ๓. | อันทุกข์โศกโรครภัยในมนุษย์
เหมือนกงเกวียนกำเกวียนเวียนระไว | ไม่รู้สุดสิ้นลงที่ตรงไหน
จงหักใจเสียเถิดเจ้าเยาวมาลัย |
| ๔. | คิดถึงเธอทุกลมหายใจเข้าออก | |
| ๕. | ยิ้มเด็กคือยิ้มโลก บรรเทาโศกด้วยยิ้มฝัน | |
| ๖. | อันความคิดวิทยาเหมือนอาวุธ
สงวนคมสมนึกใครฮึกฮัก | ประเสริฐสุดซ่อนใส่เสียในฝัก
จึงค่อยชักเชือดฟันให้บรรลัย |
| ๗. | เรามีนาวาทิพย์ทำด้วยมุกดา มีความปรารถนาเป็นใบ มีความอำเภोजเป็นหางเสือ | |
| ๘. | มะนาวน้อยอย่าพลอยไปเหลิงเล่น
ผักชียี่ห้าไร่ตาแดง | ตะวันเย็นลงไปจะไม่แจ่ม
ตะกร้าแก่นอนตะแคงเฝ้าคอยดู |
| ๙. | คอแห้งเป็นผง | |
| ๑๐. | เกือบรุ่งฟุ้งซ่านแซ่
กรวดปามาแกรนแกรน
ฮุมฮุมอู๋มอึงแสน
คึกคึกทึกสะเทือนสะท้าน | แปร้นแปร้น
เกริ่นหย่าน
สนั่นรอบ ขอบแฮ
ถิ่นไม้ไพรพรรณ |

เฉลยใบงานเรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีด้านวรรณศิลป์
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ วิเคราะห์วรรณคดีด้านวรรณศิลป์
 รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ก. อุปมา ข. อุปลักษณ์ ค. สัทพจน์ ง. อติพจน์ จ. บุคคลวัต

-จ..... ๑. เถาตำลึงริมรั้วก็ยั่วทัก กระจินฝักดอกแคก็แยมค้อย
 มะรุมรอมะละกอก็รอคอย ใบหม่อนไหมน้อยก็ตื่นตัว
-ค..... ๒. บัดเดี๋ยวดังห่างเห่งวังเวงแว่ว สะดุ้งแล้วเหลียวแลชะเง้อหา
-ก..... ๓. อันทุกขโศกโรครภัยในมนุษย์ ไม่รู้สุดสิ้นลงที่ตรงไหน
 เหมือนกงเกวียนกำเกวียนเวียนระไว จงหักใจเสียเถิดเจ้าเขาวมาลัย
-ง..... ๔. คิดถึงเธอทุกลมหายใจเข้าออก
-ข..... ๕. ยิ้มเด็กคือยิ้มโลก บรรเทาโศกด้วยยิ้มฝัน
-ก..... ๖. อันความคิดวิथाเหมือนอาวุธ ประเสริฐสุดซ่อนใส่เสียในฝัก
 สงวนคมสมนึกใครฮักฮัก จึงค่อยชักเชือดฟันให้บรรลัย
-ข..... ๗. เรามีนาวาทิพย์ทำด้วยมุกดา มีความปรารถนาเป็นใบ มีความอำเภอใจเป็นหางเสือ
-จ..... ๘. มะนาวน้อยอย่าพลอยไปเหลิงเล่น ตะวันเย็นลงไปจะไม่แจ้ว
 ฝักขี้หრაไยตาแดง ตะกร้าเก่าอนตะแคงฝ้าคอยดู
-ง..... ๙. คอแห้งเป็นผง
-ค..... ๑๐. เกือบรุ่งฝูงข้างแซ่ แปร้นแปร้น
 กรวดปามาแกรนแกรน เกรินหย้าน
 ฮุมฮุมฮุมฮุมฮุมฮุมฮุม สนั่นรอบ ขอบแฮ
 คึกคึกทีกสะเทือนสะท้าน ถิ่นไม้ไพรพรรณ

ใบความรู้ เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีด้านวรรณศิลป์
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๐ เรื่อง วิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีด้านวรรณศิลป์
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

วรรณคดีวรรณกรรมเรื่องหนึ่ง ๆ กวีจะใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อให้วรรณคดีหรือวรรณกรรมนั้นมีคุณค่าน่าสนใจ ซึ่งทำให้งานเขียนนั้นมีความงาม ความไพเราะ และมีความหมายเป็นที่จับใจของผู้อ่าน ดังนั้น กวีจะต้องคิดกลวิธีการประพันธ์ให้งานนั้นออกมาอย่างเหมาะสม เพื่อสื่อทั้งความหมายและความไพเราะงดงาม ด้วยกลวิธีการประพันธ์ที่สำคัญที่จะต้องนำมาใช้ คือ การเล่นเสียง การเล่นคำ การใช้ภาพพจน์ โวหารและรสวรรณคดี ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. การเล่นเสียง

การเล่นเสียง คือ การสรรคำให้มีเสียงสัมผัสเป็นพิเศษกว่าปกติ เพื่อให้เกิดท่วงเสียงที่ไพเราะน่าฟัง มีทั้งการเล่นเสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้

๑.๑ การเล่นเสียงพยัญชนะ คือ การใช้คำที่มีเสียงพยัญชนะเสียงเดียวกันหลายพยางค์ติด ๆ กันไปในคำประพันธ์ เช่น

“ดูน้ำวังกลิ้งเขียวเป็นเกลียวกลอก กลับกระลอกฉัดฉัดฉวีเยน”

เล่นเสียงพยัญชนะ ได้แก่ ฉอก – ฉาด – ฉัด ฉวัด – ฉเวียน

๑.๒ การเล่นเสียงสระ คือ การใช้คำคล้องจองที่มีเสียงสระเดียวกัน ถ้ามีตัวสะกดก็ต้องเป็นตัวสะกดในมาตราเดียวกัน เช่น

“อย่าตีปลาหน้าไซ”

เล่นเสียงสัมผัสสระ คือ ปลา-หน้า

“อย่ากอปรจิตริชยา”

เล่นเสียงสัมผัสสระ คือ จิต-ริช(ยา)

๑.๓ การเล่นเสียงวรรณยุกต์ คือ การใช้คำที่ไล่ระดับเสียง ๒ หรือ ๓ ระดับเป็นชุด ๆ ไป เช่น

บัวตุ้มตุ้มตุ้มตุ้ม กลางตม

สูงส่งทงทานลม ล่มลัม

แมลงเม่าเม่าเม่าฉม ชมชราบ

รูรูรูริมกัม พาดไม้ไทรทอง

เขาชันคูคู เคียงสอง

(โคลงอักษรสามหมู่ : พระศรีมโหสถ)

เล่นเสียงวรรณยุกต์ ตุ้ม-ตุ้ม-ตุ้ม, ล่ม-ลัม, เม่า-เม่า-เม่า, รู-รู-รู, คู-คู-คู

๒. การเล่นคำ

การเล่นคำ คือ การสรรคำมาเรียงร้อยในคำประพันธ์ โดยใช้คำที่มีเสียงเดียวกันในความหมายต่าง ๆ มาพรรณนา เป็นวิธีการเล่นคำทำให้ไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้น อาจช่วยสร้างอารมณ์ขันบันเทิงใจให้ผู้อ่านและผู้ฟัง ดังตัวอย่าง

ผลจากเจ้าลอยแก้ว บอกความแล้วจากจำเป็น

จากช้ำน้ำตากระเด็น เป็นทุกข์ทำหนานวลแดง

(กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน : พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

การเล่นคำ “จาก” ผลจาก จาก จากช้ำ

๓. การใช้ภาพพจน์

การใช้ภาพพจน์ เป็นกลวิธีในการใช้ภาษาอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งมีการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อให้ผู้รับสารนึกเห็นภาพของ สิ่งที่ผู้ส่งสารนำเสนอ กล่าวให้เข้าใจง่าย ๆ คือ เป็นการเลือกใช้ถ้อยคำแทนภาพนั่นเอง ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณคดีที่นิยมใช้กันบ่อย ๆ ได้แก่ อุปมา (simile) อุปลักษณ์ (metaphor) บุคลาธิษฐาน (personification) อธิพจน์ (hyperbole) และสัทพจน์ (onomatopoeia)

๓.๑ อุปมา หมายถึง การเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนหรือคล้ายกับอีกสิ่งหนึ่ง จะมีคำว่า เหมือน ราว รวากับ ดุจ เถก ปูน เพียง ประดุจ ดัง กล ประหนึ่ง เช่น

อ่อนหวานมานมิตรล้น	เหลือหลาย
หยาบป๋มีเกลอกราย	เกลื่อนไกล่
ดุจดวงศศิฉาย	ดาวดาษ ประดับนา
สุริยส่องแสงดาราไร่	เพื่อร้อนแรงแสง

(โคลงโลกนิติ : สมเด็จพระนเรศวรมหาราช)

๓.๒ อุปลักษณ์ หมายถึง เป็นการเปรียบเทียบเหมือนกัน แต่เป็นการเปรียบเทียบ สิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง อุปลักษณ์จะไม่กล่าวโดยตรงเหมือนอุปมา แต่ใช้วิธีกล่าวเป็นนัย ให้เข้าใจเอาเอง คำที่ใช้เปรียบ คำว่า คือ เป็น หรือไม่ปรากฏคำเชื่อม เช่น

เห็นห่มมธุรสทรวงเศร้า	รุ่มรุ่มเร้าคือไฟพอน
เจ็บไกลในอวรณ์	ร้อนรุ่มรุ่มกลุ้มกลางทรวง

(กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน : พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

ชายข้าวเปลือกหญิงข้าวสารโบราณว่า	น้ำพิ้งเรือเสื่อพิ้งป่าอ้อชฌาศัย
เราก็จิตคิดดูเล่าเขาก็ใจ	รักกันไว้ดีกว่าซึ่งระวังการ

(อิศรญาณภาษิต : หม่อมเจ้าอิศรญาณ)

๓.๓ บุคคลวัตหรือบุคลาธิษฐาน หมายถึง การเปรียบเทียบที่นำเอาพฤติกรรม และอาการบางอย่างของมนุษย์ไป ใส่ในสัตว์ สิ่งของ ความคิดหรือธรรมชาติ ประดุจหนึ่งว่าแสดงอาการได้เหมือนคน เช่น ทะเลไม่เคยหลับ คลื่นจูบหิน ลมถีบประตู ฟ้าหิวเราะซ่า หรือบทกวีที่ว่า

สัตถันท์บรรพตทั้งหลาย	อ่อนเอียงเพียงปลาย
ประนอนมประนมชัย	

(บทพากย์เอราวัณ : พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

กวีเปรียบเทียบว่า ภูเขาทั้งหลายต่างค้อมศีรษะลงเพื่อแสดงความเคารพ เมื่อเห็นขบวนเสด็จขององค์อมรินทร์

๓.๔ อธิพจน์ หมายถึง การกล่าวเกินจริงเป็นการบรรยายที่ขยายให้เห็นเด่นชัดในสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากกว่าความเป็นจริงโดยมุ่งไปที่อารมณ์ความรู้สึกที่มีมากกว่าถ้อยคำ เช่น รักคุณเท่าฟ้า คอแห้งเป็นผง ถ้าฉันมีสิบน้าอย่างทศกัณฐ์ สิบน้านั้นฉันจะหันมายืมให้เธอ คิดถึงเธอใจจะขาดแล้ว หรือบทกวีที่ว่า

ขอเดชะพระพุทธคุณช่วย	मैंมอดม้วยกลับชาติวาสนา
อายุยืนหมื่นเท่าเสาศิลา	อยู่คู่ฟ้าดินได้ตั้งใจปอง

(นิราศภูเขาทอง : พระสุนทรโวหาร)

๓.๕ สัทพจน์ หมายถึง การเปรียบเทียบด้วยการเลียนเสียงหรือแสดงลักษณะอาการต่าง ๆ ทำให้รู้สึกเหมือนได้ยินเสียงของสิ่งนั้น ๆ เช่น

ระวังตัวกลัวครุหนูเอ๋ย

ไม้เรียวเจียวเหวย

กุเคยเข็ดหลาบขวาบเขวียว

(กาพย์พระไชยสุริยา : พระสุนทรโวหาร)

คำว่า “ขวาบเขวียว” เป็นคำเลียนเสียงของไม้เรียวเมื่อแหวกอากาศมากระทบผิวหนัง

ใบงาน เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีจากคำประพันธ์ที่กำหนด

คุณแม่หนาหนักเพียง	พสุธา
คุณบิดรดุจอา-	ภาคกว้าง
คุณพี่ฟ้างศิขรา	เมรุมาศ
คุณพระอาจารย์อ้าย	อาจสู้อาคร

คุณค่าวรรณคดีด้าน

ดังนี้

.....

คุณค่าวรรณคดีด้าน

ดังนี้

.....

ข้อคิดที่ได้รับ

.....

.....

ใบงาน เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มที่

ชื่อ-สกุล	ชั้น ม. ๑/.....	เลขที่
ชื่อ-สกุล	ชั้น ม. ๑/.....	เลขที่
ชื่อ-สกุล	ชั้น ม. ๑/.....	เลขที่
ชื่อ-สกุล	ชั้น ม. ๑/.....	เลขที่
ชื่อ-สกุล	ชั้น ม. ๑/.....	เลขที่
ชื่อ-สกุล	ชั้น ม. ๑/.....	เลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีจากคำประพันธ์ที่กำหนด

สนิมเหล็กเกิดแต่เนื้อ กินกัดเนื้อเหล็กจน บาบเกิดแต่ตนคน บาบย่อมหาโทษซ้ำ	ในตน กร่อนซ้ำ เป็นบาบ ใส่ผู้บาบเอง
--	---

คุณค่าวรรณคดีด้าน

ดังนี้

.....

.....

คุณค่าวรรณคดีด้าน

ดังนี้

.....

.....

ข้อคิดที่ได้รับ

.....

.....

.....

ใบงาน เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีจากคำประพันธ์ที่กำหนด

พระสมุทรสุดลิกถัน	คณนา
สายดั่งทิ้งทอตมา	หยั่งได้
เขาสูงอ่าววัดวา	กำหนด
จิตมนุษย์นี้ไซ้	ยากแท้หยั่งถึง

คุณค่าวรรณคดีด้าน

ดังนี้

คุณค่าวรรณคดีด้าน

ดังนี้

ข้อคิดที่ได้รับ

ใบงาน เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/.....เลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีจากคำประพันธ์ที่กำหนด

เสียดินสงวนศักดิ์ไว้	วงศ์หงส์
เสียดักดิ์สู้ประสงค์	สิ่งรู้
เสียรูแรงดำรง	ความสัตย์ ไฉนนา
เสียดัตย์อย่าเสียสู้	ชีพม้วยมรณา

คุณค่าวรรณคดีด้าน

ดังนี้

.....

คุณค่าวรรณคดีด้าน

ดังนี้

.....

ข้อคิดที่ได้รับ

.....

.....

ใบงาน เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/..... เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/..... เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/..... เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/..... เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/..... เลขที่

ชื่อ-สกุล ชั้น ม. ๑/..... เลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีจากคำประพันธ์ที่กำหนด

ก้านบัวบอกลึกต้น	ชลธาร
มารยาทส่อสันดาน	ชาติเชื้อ
โฉดฉลาดเพราะคำขาน	ควรทราบ
หย่อมหญ้าเหี่ยวแห้งเรือ	บอกร้านแสดงดิน

คุณค่าวรรณคดีด้าน
ดังนี้

.....

.....

คุณค่าวรรณคดีด้าน
ดังนี้

.....

.....

ข้อคิดที่ได้รับ

.....

.....

ใบความรู้ เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี
หน่วยที่ ๒ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง วิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คุณค่าวรรณคดีด้านเนื้อหา

๑. ได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี สภาพสังคม การเมืองการปกครอง การดำรงชีวิตของคนในสมัยนั้น ๆ และความรู้อื่น ๆ
๒. ได้รับประสบการณ์ กวีถ่ายทอดประสบการณ์ที่เกิดจากการมองโลกอย่างกว้างขวางและลุ่มลึก จากประสบการณ์ส่วนตัวของกวีได้กลายเป็นประสบการณ์ร่วมระหว่างผู้อ่านกับกวี ผู้อ่านได้รับประสบการณ์จากการอ่านงานของกวี
๓. เกิดจินตนาภาพ ผู้อ่านเห็นคุณค่าในความงามของวรรณคดีทำให้เกิดความประทับใจ และรับรู้ความคิดที่แปลกใหม่ เป็นกระบวนการที่ให้ความละเอียดโดดเด่น และให้ผู้อ่านได้สร้างความคิดตาม ซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละคน ผู้อ่านเกิดความคิดจินตนาการกว้างไกลและประเทืองปัญญา
๔. พัฒนาจิตใจผู้อ่าน วรรณคดีต่างต่าง ๆ มีเนื้อหาสาระ เรื่องราวสนุก อ่านแล้วสบายใจ สามารถกล่อมเกลาคิดใจให้อ่อนโยน ให้ข้อคิดคติธรรม อีกทั้งสอนให้ประพฤติดี ประพฤติชอบ สร้างสรรค์ จรรโลงใจให้เกิดกำลังใจยามที่ท้อแท้

คุณค่าวรรณคดีด้านสังคม

1. ด้านชีวิตความเป็นอยู่ หมายถึง ลักษณะความเป็นไปของการดำเนินชีวิต เช่น ที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ
2. ด้านการปกครอง หมายถึง ลักษณะการเมืองการปกครองและการใช้กฎหมายบ้านเมืองในช่วงสมัยนั้น ๆ เช่น การปกครองโดยระบบกษัตริย์เป็นใหญ่มีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจ
3. ด้านวัฒนธรรม หมายถึง รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์ที่เด่นชัดและมีความสำคัญ วิธีการดำเนินชีวิต เช่น การแต่งกาย การกิน มหรสพต่าง ๆ การละเล่น และการเล่นดนตรี
4. ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยเป็นคำที่ใช้เรียกรวมกัน ซึ่งมีความหมายว่า สิ่งที่สังคมไทยประพฤติปฏิบัติต่อเนื่องสืบกันมาเป็นเวลานาน จนยึดถือกันในชีวิตประจำวันปฏิบัติเช่นนั้น จึงจะเกิดความสุขความเจริญ
5. ด้านค่านิยม หมายถึง แนวความคิด ความเชื่อ ที่บุคคลในสังคมยึดถือเป็นเครื่องตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง
6. ด้านความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมที่ยึดมั่น และยอมรับในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ได้ เช่น เชื่อเรื่องผีหรือเทวดา จิตวิญญาณ การระลึกชาติ เชื่อกฎแห่งกรรม ไสยศาสตร์ ลางบอกเหตุ เช่น ความเชื่อถือในเรื่องฤกษ์ ความเชื่อเรื่องพุทธศาสนา

คุณค่าวรรณคดีด้านวรรณศิลป์

๑. การเล่นเสียง
การเล่นเสียง คือ การสรรคำให้มีเสียงสัมผัสเป็นพิเศษกว่าปกติ เพื่อให้เกิดท่วงทေးไพเราะน่าฟัง มีทั้งการเล่นเสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้

๑.๑ การเล่นเกมเสียงพยัญชนะ คือ การใช้คำที่มีเสียงพยัญชนะเสียงเดียวกันหลายพยางค์ติด ๆ กันไป
คำประพันธ์

๑.๒ การเล่นเกมเสียงสระ คือ การใช้คำคล้องจองที่มีเสียงสระเดียวกัน ถ้ามีตัวสะกดก็ต้องเป็นตัวสะกดใน
มาตราเดียวกัน

๑.๓ การเล่นเกมเสียงวรรณยุกต์ คือ การใช้คำที่ไล่ระดับเสียง ๒ หรือ ๓ ระดับเป็นชุด ๆ ไป เช่น
เล่นเกมเสียงวรรณยุกต์ ตุ่ม-ตุ้ม-ตุ้ม, ล้ม-ลัม, เมมา-เมมา-เมมา, รู-รู-รู, คุ-คุ-คุ

๒. การเล่นเกมคำ

การเล่นเกมคำ คือ การสรุปรายเรียงร้อยในคำประพันธ์ โดยใช้คำที่มีเสียงเดียวกันในความหมายต่าง ๆ
มาพรรณนา เป็นวิธีการเล่นเกมคำทำให้ไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้น อาจช่วยสร้างอารมณ์ขันบันเทิงใจให้ผู้อ่านและผู้ฟัง ดัง
ตัวอย่าง

ผลจากเจ้าลอยแก้ว บอกความแล้วจากจำเป็น
จากช้ำน้ำตากระเด็น เป็นทุกข์ทำหน้าवलแดง
(กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน : พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

การเล่นเกมคำ “จาก” ผลจาก จาก จากช้ำ

๓. การใช้ภาพพจน์

๓.๑ อุปมา หมายถึง การเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนหรือคล้ายกับอีกสิ่งหนึ่ง จะมีคำว่า เหมือน ราว
ราวกับ ดุจ เฉก ปูน เพียง ประดุจ ดัง กล

๓.๒ อุปลักษณ์ หมายถึง เป็นการเปรียบเทียบเหมือนกัน แต่เป็นการเปรียบเทียบ สิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่ง
หนึ่งอุปลักษณ์จะไม่กล่าวโดยตรงเหมือนอุปมา แต่ใช้วิธีกล่าวเป็นนัย ให้เข้าใจเอาเอง คำที่ใช้เปรียบ คำว่า คือ
เป็น หรือไม่ปรากฏคำเชื่อม

๓.๓ บุคคลวัตหรือบุคลาธิษฐาน หมายถึง การเปรียบเทียบที่นำเอาพฤติกรรม และอาการบางอย่าง
ของมนุษย์ไป ใส่ในสัตว์ สิ่งของ ความคิดหรือธรรมชาติ ประดุจหนึ่งว่าแสดงอาการได้เหมือนคน เช่น ทะเลไม่
เคยหลับ คลื่นจูบหิน ลมถีบประตู ฟ้าหวัเพราะซ่า หรือบทกวีที่ว่า

๓.๔ อดิพจน์ หมายถึง การกล่าวเกินจริงเป็นการบรรยายที่ขยายให้เห็นเด่นชัดในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
มากกว่าความเป็นจริงโดยมุ่งไปที่อารมณ์ความรู้สึกที่มีมากกว่าถ้อยคำ เช่น รักคุณเท่าฟ้า คอแห้งเป็นผง ถ้าฉัน
มีสิบน้าอย่างทศกัณฐ์ สิบน้านั้นฉันจะหันมายืมให้เธอ คิดถึงเธอใจจะขาด

๓.๕ สัทพจน์ หมายถึง การเปรียบเทียบด้วยการเลียนเสียงหรือแสดงลักษณะอาการต่าง ๆ ทำให้รู้สึก
เหมือนได้ยินเสียงของสิ่งนั้น ๆ